

Miljöprogram för Region Skåne 2017 – 2020 - En offensiv satsning på framtiden

Region Skånes verksamhet ska främja hållbarhet. Medvetenheten om vikten av att använda resurser mer effektivt ökar i samhället och Region Skånes verksamhet ska bedrivas med tre dimensioner av hållbarhet i åtanke: ekologisk, social och ekonomisk. Miljöfrågorna är en del av den ekologiska hållbarheten. De är långsiktiga och centrala för vår framtid. Genom ett offensivt miljöarbete ska Region Skåne möta framtidens utmaningar på miljöområdet. Miljöprogrammet tar sikte på ett fortsatt effektivt och kraftfullt miljöarbete, minskad användning av miljö-och hälsofarliga ämnen, hållbar resursanvändning och en fossilbränslefri och klimatanpassad verksamhet.

Kraftiga klimatförändringar orsakade av människans utsläpp av växthusgaser är ett av de största miljöproblem mänskligheten någonsin ställts inför. Problemet är globalt och uppgiften att lösa det är enorm. De globala utsläppen måste ner till nivåer nära noll vid slutet av detta sekel, för att inte jordens medeltemperatur på sikt ska öka med mer än maximalt två grader, vilket utgör EU:s och många andra länders mål. Storleken på reduktionen av de globala utsläppen under de närmaste 20 åren blir helt avgörande för om målet kan nås. Det finns möjligheter till en genomgripande klimat- och energiomställning genom innovationer, nya produkter, utökad forskning, nya affärsmöjligheter, attitydförändringar och ändrade konsumtionsmönster. Genom en cirkulär ekonomi främjas hållbar resursanvändning och en hälsosam miljö.

Region Skånes verksamheter har betydande miljöpåverkan och ska bidra till ett hållbart samhälle genom konstruktiva lösningar för en hälsosam miljö. Välkomnande, drivande, omtanke och respekt är Region Skånes värderingar och just omtanke och respekt för vår natur och hälsa är grundläggande för att nå visionen Skåne – livskvalitet i världsklass. Miljöprogrammet ska stärka och utveckla Region Skånes miljöarbete. Alla medarbetare ska medverka till god miljö, bättre hälsa och hållbar utveckling för att tillsammans möta framtidens miljöutmaningar.

Region Skånes miljöprogram fastställs av regionfullmäktige och utgår från den miljöpåverkan som är mest betydande. Detta är den fjärde revideringen sedan det första miljöprogrammet kom 2001. Miljöprogrammet omfattar och vänder sig till samtliga egna förvaltningar, majoritetsägda bolag och de verksamheter som helt eller delvis finansieras av Region Skåne. Respektive verksamhet som omfattas av miljöprogrammet ska utifrån sin egen miljöpåverkan bryta ner miljömålen och arbeta med dessa som en naturlig del i sin verksamhetsstyrning. En övergripande sammanställning och uppföljning av miljöprogrammets mål görs årligen i Region Skånes årsredovisning.

För miljön och framtiden

Region Skåne har en strategisk roll i arbetet för en bättre miljö i hela Skåne. Region Skåne har genom sina omfattande verksamheter och många medarbetare stora möjligheter att påverka miljöarbetet – både inom organisationen, genom krav på finansierade och upphandlade aktörer, samt genom det regionala utvecklingsarbetet.

Region Skånes verksamheter påverkar miljön på flera sätt, både direkt och indirekt. Region Skåne bedriver respektive finansierar en omfattande verksamhet inom hälso- och sjukvård, tandvård, regional utveckling, kultur, näringslivsutveckling och kollektivtrafik. Inom verksamheten används sjukvårdsprodukter, kemiska ämnen, läkemedel, energi och transporter m.m. som påverkar miljön. Buller, utsläpp av luftföroreningar och partiklar från trafiken är dessutom hälsoskadliga. Användningen av kemikalier och läkemedel är nödvändig i modern sjukvård men innebär att miljö- och hälsofarliga ämnen kan spridas och ge negativ påverkan på människor och ekosystem. Flödet av kemiska produkter, byggmaterial, varor, förbrukningsartiklar och livsmedel är stort. Både produktion och konsumtion av varor får konsekvenser för miljön.

Ett offensivt miljöarbete bidrar till att nå internationella och regionala utvecklingsmål och folkhälsomål samt bidrar till en effektiv resursanvändning med lägre kostnader. Region Skånes miljöpåverkan är tillsammans med miljöbalkens hänsynsregler, relevanta lagar och föreskrifter, de nationella och regionala miljömålen samt den regionala utvecklingsstrategin utgångspunkten för miljömålen i detta miljöprogram.

Inom Region Skåne är vi lyhörda för vad som sker i omvärlden och tar vara på de möjligheter vi har att påverka utvecklingen på miljöområdet. Med mer än 30 000 medarbetare inom många olika områden genererar vi kunskaper och erfarenheter av stort värde för samhället. Våra aktiviteter inom forskning, utbildning för medarbetare, kollektivtrafik och regional utveckling bidrar till att skapa förutsättningar för en positiv

samhällsutveckling. Region Skåne ska gynna hållbara produktions- och konsumtionssystem och bidra till att det blir ännu bättre att bo, arbeta och leva i Skåne.

Vision

Skåne – livskvalitet i världsklass

Miljöpolicy

Region Skånes uppdrag är att främja hälsa, hållbarhet och tillväxt i Skåne. Verksamheten omfattar hälso- och sjukvård, kollektivtrafik och regional utveckling.

Målet är att Region Skåne är fritt från fossila bränslen år 2020.

Alla medarbetare ska värna om och bidra till god miljö, bättre hälsa och hållbar utveckling.

Verksamheter som helt eller delvis finansieras av Region Skåne ska ta ansvar för sin miljöpåverkan och bidra till att miljöpolicy och miljömål uppnås.

Region Skåne:

- ska ha en fossilbränslefri verksamhet som väljer förnybara energislag samt tar miljöhänsyn vid resor och transporter.
- ska vara en klimatneutral verksamhet som väljer produkter från förnybara råvaror när det är möjligt.
- ska minska användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och riskerna vid denna.
- ska värdera och beskriva miljöpåverkan vid beslut, planering, genomförande, produktval, upphandling, finansiering och utvärdering.
- ska gynna forskning, utveckling och innovationer som bidrar till positiv miljöpåverkan.
- ska välja miljöanpassade material, produkter, tjänster och teknik i alla situationer där det är möjligt.

- ska tillvarata och utveckla medarbetarnas miljöengagemang och stimulera ett miljöanpassat arbetssätt.
- ska kommunicera miljöresultat och effekter.
- ska följa gällande miljölagstiftning och övriga beslutade krav.
- ska genom aktivt miljömålsarbete och årlig uppföljning minska miljöpåverkan och ständigt förbättra miljöarbetet.

Övergripande miljömål

1. Fossilbränslefri, klimatneutral och klimatanpassad verksamhet
2. Hälsosam miljö
3. Hållbar resursanvändning
4. Stark miljöprofil

Miljömål 1

Fossilbränslefri, klimatneutral och klimatanpassad verksamhet

Genom att minska den totala energianvändningen för organisationens fastigheter, verksamhet och transporter ska Region Skåne visa vägen för en resurseffektiv verksamhet.

Region Skåne ska vara en föregångare i att minimera utsläppen av växthusgaser. Region Skåne ska vara fri från fossila bränslen i energianvändning, kollektivtrafik och transporter senast 2020. Den klimatpåverkan som Region Skåne direkt och indirekt orsakar genom materialanvändning ska förebyggas genom minskad konsumtion, bra produktval och förnybara material. Eventuella kvarvarande klimatpåverkande utsläpp från energianvändning, resor och transporter, förbrukningsmaterial och livsmedel som inte har reducerats med egna åtgärder ska klimatkompenseras från och med 2020.

Ett förändrat och varmare klimat medför ett förändrat sjukdomspanorama och extrema vädersituationer som till exempel skyfall, värmeböljor och höjd havsnivå. Region Skåne ska genomföra klimatanpassningsåtgärder för att ha en resiliert och robust verksamhet.

- **Delmål 1.1: Effektiv energianvändning**
 Detta delmål innebär bland annat att:
 - Region Skåne ska ställa krav på energieffektiva lokaler vid ny- och ombyggnation samt i hyresavtal med externa fastighetsägare.

- de egna fastigheter som Region Skåne bedriver verksamhet i ska årligen minska sin energianvändning per ytenhet.
 - Region Skåne ska producera 55 GWh el från egenägd vindkraft.
 - genom effektiva möten, ny teknik och ändrat beteende ska bränsleanvändningen för medarbetares och förtroendevaldas tjänsteresor och transporter minska. Minst 75 procent av tjänsteresorna till/från Stockholm ska ske med tåg.
- **Delmål 1.2: Fossilbränslefri och klimatneutral verksamhet**
 Detta delmål innebär bland annat att:
 - värmeenergi, fjärrkyla och el till alla fastigheter som Region Skåne äger, hyr eller använder ska komma från fossilbränslefria energikällor.
 - alla tjänsteresor ska ske med fossilbränslefria transportmedel och samtliga fordon som ägs, hyrs eller används i Region Skånes verksamheter ska drivas med fossilbränslefria drivmedel.
 - koldioxidutsläppen från sjukvårdens användning av förbrukningsmaterial inom prioriterade produktgrupper, ska minska med 10 procent till 2017 och med 20 procent till 2020, jämfört med 2010.
 - Region Skåne ska årligen minska klimatpåverkan från måltiderna. Vegetariska alternativ ska erbjudas vid servering av måltider som produceras i eller för Region Skånes verksamheter.
 - eventuella resterande klimatutsläpp 2020 ska klimatkompenseras.
 - **Delmål 1.3: Klimatanpassad verksamhet**
 Detta delmål innebär bland annat att:
 - Region Skåne ska ha god beredskap för klimatförändringar och dess effekter. Verksamheten ska fortsätta att anpassas till de förändringar som ett varmare klimat innebär, såsom förändrat sjukdomspanorama, värmeböljor, skyfall och höjd havsnivå. Både planering och drift av fastigheter, vård och ekonomi påverkas.

Miljömål 2

Hälsosam miljö

Region Skåne ska minska spridningen av hälso- och miljöfarliga ämnen i de egna verksamheterna. Kemiska produkter och varor som innehåller farliga ämnen ska undvikas vid upphandlingar och inköp.

Ökade kunskaper om läkemedlens miljöpåverkan ska leda till att miljöhänsyn tas vid val av läkemedel i samband med upphandling och förskrivning. Det hälsofrämjande arbetet är viktigt för ökad hälsa och minskad läkemedelsanvändning. Arbetet för en rationell

läkemedelsförskrivning ska fortsätta, och läkemedelsfria behandlingsmetoder, såsom fysisk aktivitet på recept, ska användas när det är lämpligt.

Mat som produceras i eller för Region Skånes verksamheter ska i huvudsak baseras på ekologiska och närproducerade råvaror. Genom val av ekologiska livsmedel bidrar Region Skåne till minskad spridning av kemiska bekämpningsmedel och utsläpp av växthusgaser. Närproducerade livsmedel håller jämförelsevis hög miljö- och klimatklass med lägre antibiotikaanvändning.

• **Delmål 2.1: Användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och riskerna med denna ska minska.**

Detta delmål innebär bland annat att:

- Miljö- och hälsofarliga egenskaper ska minska och om möjligt helt undvikas i samband med upphandling, inköp och användning av ämnen, kemiska produkter, förbrukningsmaterial och varor. Riskerna vid såväl användning som avfallshantering ska minimeras.
- För fastigheter som genomgår ny- och ombyggnation ska användningen av ämnen, kemiska produkter och varor, som innehåller ämnen med miljö- och hälsofarliga egenskaper, minska och om möjligt undvikas.

• **Delmål 2.2: Miljöhänsyn ingår vid val av läkemedel och användningen av mängden svärnedbrytbara läkemedel samt antibiotika ska minska.**

Detta delmål innebär bland annat att:

- Mängden förskrivning av antibiotika ska minska och nå det långsiktiga målet 250 förskrivna recept per 1000 invånare.

• **Delmål 2.3: Öka andelen ekologiska livsmedel och prioritera närodlat**

Detta delmål innebär bland annat att:

- I första hand prioriteras närproducerade livsmedel, i andra hand närproducerade ekologiska livsmedel och i tredje hand ekologiska livsmedel från annat geografiskt område.
- Andelen närproducerade och/eller ekologiska livsmedel ska uppgå till minst 50 procent av den totala livsmedelsbudgeten år 2016, minst 60 procent 2018 och minst 70 procent år 2020.
- Vid arrangemang, möten och konferenser ska ekologiska och närproducerade måltider väljas i så hög utsträckning som möjligt.
- För att minska användningen av antibiotika och risken för antibiotikaresistens ska krav kring detta ställas i upphandlingar.
- Livsmedel som används/upphandlas inom regionen bör minst hålla samma standard som svenska djur- och växtskyddsregler kräver.

Miljömål 3

Hållbar resursanvändning

Miljömässigt hållbar resursanvändning innebär en god hushållning med vår gemensamma miljö, naturresurser och energi samt en verksamhet som bedrivs ändamålsenligt och kostnadseffektivt. Förebyggande arbete för att minska avfallsmängderna ska prioriteras och avfall ska hanteras utifrån lägsta miljöpåverkan i varje led. Genom en cirkulär ekonomi främjas hållbar resursanvändning och en hälsosam miljö. Utvecklingen inom området kan också drivas framåt genom till exempel innovationsupphandlingar.

- **Delmål 3.1: Region Skåne ska förebygga uppkomsten av avfall**

Detta delmål innebär bland annat att:

- Uppkomsten av avfall ska förebyggas genom ändrat konsumtionsmönster.
- Verksamheten ska ha effektiva beställningsrutiner, effektiv logistik och begränsningar i sortimentet vilket leder till minskad användning av förbrukningsmaterial i förhållande till vårdproduktionen.
- Inför upphandling och inköp av produkter och tjänster ska hänsyn tas till totalkostnader sett ur ett livscykelperspektiv.

- **Delmål 3.2: Återanvändningen ska öka och andelen återvunnet material ska öka med 4 procent år 2017 och med 8 procent år 2020, jämfört med 2013.**

Detta delmål innebär bland annat att:

- Återanvändningen av till exempel material, textilier och byggmaterial ska öka, genom tydliga miljökrav vid produktval och upphandling/inköp, där inköp av flergångsmaterial ska stimuleras. Återvinningen av material och produkter ska öka genom tydligare krav vid upphandling/inköp och ett väl utbyggt källsorteringssystem.

- **Delmål 3.3: Mängden brännbart avfall ska minska med 4 procent till 2017 och med 8 procent till 2020, jämfört med 2013.**

Detta delmål innebär bland annat att:

- Mängden läkemedelskassationer, matsvinn samt brännbart avfall ska minska genom förebyggande arbete.

Miljömål 4

Stark miljöprofil

Region Skåne är en betydande aktör i Skåne, som har en omfattande verksamhet, är en stor beställare av varor och tjänster och är Skånes största arbetsgivare. Region Skåne har i dessa roller betydande påverkansmöjligheter. Vårt miljöarbete begränsar sig inte till den egna organisationen, utan vi ska ställa och följa upp miljökrav på de aktörer vi finansierar, upphandlar och samarbetar med, såsom våra bolag, privata vårdgivare och finansierade verksamheter. Via det regionala utvecklingsuppdraget ska Region Skåne underlätta och stödja offentliga och privata aktörer i Skåne att bidra till en hållbar utveckling.

Region Skånes miljöarbete ska vara framåsyftande och kännetecknas av trovärdighet och engagemang. Miljöarbetet är en viktig dimension i Region Skånes värdegrund och ska vara en självklar del i varumärket. Region Skånes förvaltningar ska vara miljöcertifierade, vilket visar att vårt miljöarbete är effektivt, trovärdigt och ständigt förbättras.

En ren miljö är nödvändig för människors hälsa och välbefinnande. Region Skåne ska ta fram och sprida kunskap, erfarenheter och goda exempel om samspelet mellan människa, hälsa och miljö.

- **Delmål 4.1: Region Skåne ska vara miljöcertifierat enligt ISO 14001**

Detta delmål innebär bland annat att:

- Befintliga nio miljöledningssystem i Region Skåne slås ihop till ett gemensamt miljöledningssystem för Region Skånes förvaltningar, certifierat enligt ISO 14 001, senast år 2018.
- Region Skåne ska integrera miljöfrågorna i den ordinarie verksamhetsstyrningen.

- **Delmål 4.2: Miljö- och hälsokrav ingår vid upphandling, finansiering och bidragsgivning. Miljöhänsyn tas vid beslut.**

Detta delmål innebär bland annat att:

- Miljö- och hälsokrav ska ställas och följas upp vid upphandling av fastigheter, varor och tjänster samt vid inköp. Skarpast krav ska ställas inom de områden som ger den största miljönyttan.
- Vid all bidragsgivning samt finansiering av externa verksamheter ska miljökrav utifrån Region Skånes miljömål ställas och följas upp.
- Miljökonsekvenserna ska utredas inför varje politiskt beslut, och miljöhänsyn ska tas vid beslut.

- **Delmål 4.3: Region Skåne sprider kunskap om samspelet mellan människa, hälsa och miljö**

Detta delmål innebär bland annat att:

- Region Skånes miljöarbete ska kommuniceras internt och externt som en självklar del av Region Skånes varumärke.
- minst 75 procent av alla medarbetare i Region Skåne ska få information via webben om hållbar utveckling och Region Skånes miljömål senast 2018, och strävan ska vara att alla medarbetare tar del av informationen.
- Region Skåne ska sprida kunskap om miljöarbete till finansierade organisationer, upphandlade leverantörer och samarbetspartners.

Hur vi ska nå miljömålen

Region Skånes arbete för att nå miljömålen ska vara en del av den ordinarie verksamhetsstyrningen, ansvaret för arbetet och resultatet ligger i linjen. Målen i detta program behöver utifrån respektive verksamhets miljöpåverkan och möjligheter, brytas ned och konkretiseras. Det ska för varje del av organisationen vara tydligt hur just den verksamheten omfattas av miljöprogrammets mål och vad och hur respektive medarbetare förväntas göra för att uppnå dessa. Region Skåne har som organisation ett ansvar för att ska skapa förutsättningar att målen nås. Målen och resultatet ska kommuniceras och Region Skåne ska satsa på erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan verksamheter för att öka medvetenhet och måluppfyllnad.

- Miljöledning ska vara en integrerad del av Region Skånes verksamhetsstyrning.
- Inom ramen för budgetprocessen ska anges vilka regionövergripande mål och delmål som ska prioriteras i det kortare perspektivet.
- Alla förvaltningar ska införliva Region Skånes miljömål och utveckla detaljerade miljömål som är tillämpliga inom den egna verksamheten. Förvaltningarna ska följa upp resultatet av det egna miljöarbetet i relation till miljömålen och det samlade resultatet rapporteras till regionfullmäktige.
- Regionfullmäktige ska årligen följa upp miljömålen i detta program i en samlad miljöredovisning för Region Skåne.